

INTRODUCTION

The present project prepared for the Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut, Außenstelle Brünn (Austrian Science and Research Liaison Office Brno), the author and applicant of which is Ivo Pospíšil, professor, head of the Institute of Slavonic Studies of Masaryk University, Brno, Czech Republic, and the cooperating Austrian partner Juliane Besters-Dilger, professor of the Slavonic Institute of Vienna University, together with other Brno and Vienna collaborators, is based upon the study of the phenomenon of Central Europe as a common space of Germanic, Slavonic and other nations with their own languages and literatures which influenced each other forming at the same time a special cultural, though contradictory, community.

The study of this community covers the sphere of traditional philology, i.e. linguistics and literary scholarship, as well as the complex of cultural atmosphere and mentality with its peculiarities which usually characterized the entity of Central European nations and cultures. The project was also oriented on the development of linguistics and literary scholarship in this area which especially in the 20th century formed a significant philosophical stream.

The 20th-century Central Europe has become the crossroads of influential personalities and methodologies which involved not only Central Europeans: the participation of Russian scholars or the scholars influenced by different languages and cultures (e. g. R. Wellek, R. Jakobson, S. Vilinsky, N. Trubetzkoy) has been widely known and recognized. At the same time the Central European area became the cultural space which - thanks to political and other circumstances - influenced the intellectual life in the U.S.A.: the above-mentioned scholars may serve as a good example.

The thematic range of the project was wide enough to be continued in a chain of independent research subprojects. For the present project the three thematic clusters were prepared (one is linguistic, one literary, the last one has a metascientific character): **1. The Linguistic Situation in Central Europe: the Past and the Present.** The cluster has a wide thematic range according to the research bias of the participants and collaborators based on the contrastive study of languages in Central European area with regard to their mutual interferences and influences (especially German and Slavonic languages) **2. Central European Literary Area: Permeation, Integration, Comparison.** The cluster covers the handful of themes concerning the comparative study of literary phenomena in Central European national literatures (Austrian, Czech, Polish, Ukrainian, German). **3. Central Europe as the Crossroads of Literary Scholarship.** The cluster covers several fields of research concerning leading personalities of linguistics and literary scholarship

including emigré Russians who contributed to the development of both methodologies.

The Vienna and Brno research team organised two seminars in the course of the project. The first one called *The Crossroads of Cultures: Central Europe from the Point of View of Linguistics and Literary Scholarship* was held in Brno on 22-23 June 2000, the second entitled *Begegnung der Kulturen: Mitteleuropa aus der Sicht der slawistischen Sprach- und Literaturwissenschaft* took place in Vienna on 22 May 2001. The members of the research team express their gratitude to Dr. Jana Starek, head of the Austrian Science and Research Liaison Office in Brno, for her support and valuable advice.

editor

ÚVODEM

Přítomný projekt připravený pro Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut, Außenstelle Brünn (Rakouský ústav pro východní a jihovýchodní Evropu, pobočka Brno), jehož autorem je Ivo Pospíšil, profesor, vedoucí Ústavu slavistiky Masarykovy univerzity v Brně (Česká republika), a kooperujícím rakouským partnerem Juliane Besters-Dilger, profesorka Ústavu slavistiky Vídeňské univerzity, spolu s dalšími brněnskými a vídeňskými spolupracovníky, je založen na studiu fenoménu Střední Evropy jako společného prostoru germánských, slovanských a dalších národů s jejich jazyky a literaturami, které se vzájemně ovlivňovaly a současně vytvářely zvláštní kulturní, i když protikladné společenství.

Studie o tomto společenství pokrývá oblast tradiční filologie, tj. lingvistiky a literární vědy, stejně jako komplex kulturní atmosféry a mentality s jeho zvláštnostmi, jež obvykle charakterizují entitu středoevropských národů a kultur. Projekt se orientoval na vývoj lingvistiky a literární vědy v tomto areálu, jenž zejména ve 20. století utvářel významný filozofický proud.

Střední Evropa 20. století se stala křižovatkou vlivných osobností a metodologií, které zahrnovaly nejen Středoevropany: účast ruských vědců nebo vědců, kteří byli ovlivněni různými jazyky a kulturami (např. R. Wellek, R. Jakobson, S. Vilinskij, N. Trubeckoj), je známa a všeobecně uznávána. Současně se středoevropský areál stal kulturním prostorem, který – díky politickým a jiným okolnostem – ovlivnil intelektuální život v USA: výše uvedení vědci mohou být dobrým příkladem.

Tematické rozpětí projektu bylo dost široké na to, aby se v něm mohlo pokračovat v řetězci samostatných badatelských podprojektů.

Pro tento projekt byly připraveny tři tematické trsy (jeden lingvistický, druhý literárněvědný, třetí má metavědecký charakter): 1. **Lingvistická situace ve Střední Evropě: minulost a přítomnost.** Trs má rozsáhlé tematické rozpětí vzhledem k badatelskému zaměření účastníků a spolupracovníků; je založen na kontrastivním studiu jazyků ve středoevropském areálu s ohledem na vzájemné interference a vlivy (zvláště němčiny a slovanských jazyků) 2. **Středoevropský literární areál: prolínání, integrace, srovnávání.** Tento trs zahrnuje témata, která se týkají srovnávacího studia literárních jevů ve středoevropských národních literatur (rakouské, české, polské, ukrajinské, německé) 3. **Střední Evropa jako křižovatka literární vědy.** Tento trs pokrývá několik badatelských oblastí, které se týkají vůdčích osobností literární vědy včetně ruských emigrantů, kteří přispěli k vývoji obou metodologií.

Vídeňský a brněnský badatelský tým zorganizovali v průběhu řešení projektu dva semináře. První se jmenoval *The Crossroads of Cultures: Central Europe from the Point of View of Linguistics and Literary Scholarship* a konal se v Brně ve dnech 22.-23. června 2000, druhý měl název *Begegnung der Kulturen: Mitteleuropa aus der Sicht der slawistischen Sprach- und Literaturwissenschaft* a odehrál se 22. května 2001 ve Vídni. Členové badatelského týmu vyjadřují vděčnost dr. Janě Starek, vedoucí brněnské pobočky Rakouského ústavu pro vědu a výzkum za podporu a cenné rady.

editor